

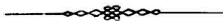
SVENSKA
FORNMINNESFÖRENINGENS
TIDSKRIFT.

ANDRA BANDET.

1:a häftet.

INNEHÅLL:

	Sid.
SÄVE, P. A., Kors på Gotland	1
WIBERG, C. F., Våra förfäders stridsvapen	22
LEFFLER, L. F., Anteckningar om Vestmanlands folkspråk .	31
MANDELGREN, N. M., Anteckningar om tekniken i våra gamla kyrkomålningar samt om sättet att restaurera dessa	58
MANDELGREN, N. M., Huru böra runstenar och andra graf- stenar, vägg- och hvalfmålningar m. m. aftecknas? . . .	64
EICHHORN, C., Äldre svenska folkvisor	69
DJURKLOU, G., Några anmärkningar	79
LINDAHL, P. J., Granskade runinskrifter	84
Ur Svenska Fornminnesföreningens handlingar	89
Två folkmelodier, meddelade af C. E. Södling	95

Några anmärkningar i anledning af d:r Hans Hildebrands skrift: "Den vetenskapliga fornforskningen, hennes uppgift, behof och rätt",

framställda af

G. Djurklou.

Uti ofvannämnda skrift, närmast afsedd att för Kamrarnes ledamöter tolka dess författares åsigter i en till svenska Riksdagens pröfning hänskjuten lagfråga, hvilken nu är afgjord och hvarom ej vidare må tvistas, förekomma några mot en annan oliktänkande författare riktade yttranden af sådan beskaffenhet att de icke kunna lemnas alldeles obesvarade, sedan skriften nu blifvit tillgänglig i bokhandeln och således äfven vädjat till den svenska allmänhetens dom. Herr H. yttrar der sid. 22 följande: »När derföre en författare sökt ställa staten i en förhatlig dager, genom att antyda, att dess sträfvande systematiskt går derpå ut att af hittaren tilltvinga sig fynden för så billigt pris som möjligt, är hela hans framställning grundfalsk, och, emedan hans ord torde hos många falla i en villig jordmån, har han gjort den vetenskapliga fornforskningen en ansenlig otjenst; den »fria forskningens» vänner torde ännu icke hafva förlorat sin benägenhet att mot akademien och statsmuseet framkasta allahanda beskyllningar, utan att göra sig besvär med att närmare pröfva deras halt. Hans yrkande att hittaren skulle hafva rätt att pröfva det löseanbud staten genom akademien gör, grundar sig på den felaktiga förutsättningen att hittaren skulle vara ensam egare till fornsaken han hittar, felaktig, ty den strider helt och hållet mot lagens utvecklingshistoria och hennes anda.»

Såsom en och hvar torde finna är detta domslut så bestämmt att man ej ett ögonblick bör tveka om dess ofelbarhet. Någon möjlighet för den anklagade att rentvå sig från de framkastade beskyllningarna borde således ej finnas; men detta oakadt

vill förf. till skriften »Om Svensk fornforskning» etc., ty det är han som åsyftas, likväl våga försöket.

Hvad först angår tillvitelsen att hafva »sökt ställa staten i en förhatlig dager genom att antyda att dess sträfvande *systematiskt* går derpå ut att af hittaren *tilltvinga sig fynden*», så beror denna på en fullständig missuppfattning af de facta, förf. till skriften »Om Svensk fornforskning» anført. Han har med åberopande af lagens ord visat att lagstiftaren i 1867 års förordning utbytt *fulla* värdet, som, då upphittarens rätt till hela fyndet erkändes, år 1734 inflöt i lagen och ännu kvarstod i 1828 års förordning, emot *metallvärdet*, hvilket således nu måste gälla såsom norm vid bestämmandet af fyndens lösningspris. Då denna förändring är faktisk kan den ej vara oafsigtlig och utan mening. Det måste finnas ett skäl för den nya bestämmelsen, och detta kan icke rimligtvis vara något annat än det, att uttrycket *fulla* värdet befunnits sväfvande och med tillägget att en åttendedel derutöfver skulle i lösen erläggas kunnat föranleda ett pockande på fyndens betalning till och med utöfver deras antiqvariska värde. Ett förtydligande var således nödvändigt, och att detta framkallat det *fulla* värdets förklarande såsom liktydigt med *metallvärdet* är så mycket mera säkert, som lösen för guld- och silfverfynd äfven den tid, då *fulla* värdet stod i lagen, alltid bestämts till $\frac{1}{8}$ utöfver det från Mynt- och Kontrollverket uppgifna *metallvärdet*. Detta kan icke vara hr H. obekant, och derföre är också hans försök att i förf:s framställning spåra någon antydning om statens systematiska sträfvan att tilltvinga sig fynden fullkomligt oberättigadt. Deremot är förf:s anförande i denna del i full öfverensstämmelse med lagens bokstafliga innehåll och — han vågar påstå det — lagförändringens syfte.

Hvad beträffar påståendet att upphittaren nu måste anses såsom egare till sitt fynd, så framgår dess sanning redan af 1734 års lag; ty ingen kan vara berättigad till lösen af en saks *fulla* värde, om han ej eger sjelfva saken, och då löseskillingen bestämts utöfver detta värde, så ligger häruti ett ytterligare erkännande af eganderätten. För öfrigt kallar 1828 års förordning fyndet upphittarens *tillhörighet*, ehuru han är skyldig att derför taga full lösen af kronan. Att Kongl. Maj:t under de 50 åren emellan 1684 och 1734 egt andel i fynd, ehuru hans eganderätt före denna period syntes förf. oklar, har aldrig

förnekats, men klart och ostridigt är att denna andel år 1734 efterskänkts och att dervid endast lösningsrätten förbehållits. Huruvida denna eftergift ur vetenskaplig synpunkt var riktig eller ej må gerna lemnas derhän, ty det inverkar ej på frågan. Factum är att eftergiften är gjord för snart 140 år sedan, och att dermed 1684 års fyndplakat blifvit återkalladt, ligger så i sakens natur att det ej behöfver bevisas. Det framgår dessutom ovedersägligen af den i förutnämnda skrift åberopade skrifvelsen till Kansli-kollegium af d. 29 September 1734.

Förf:s påståenden strida således hvarken mot »lagens utvecklingshistoria» eller »hennes anda», hvilken ej får förblandas med den uppfattning deraf, som möjligen på olika tider kunnat göra sig gällande hos lagens handhafvare.

Slutligen har hr H. hos den »fria forskningens» vänner tyckt sig spåra »en benägenhet att mot akademien och statsmuseet framkasta beskyllningar utan att göra sig besvär med att närmare pröfva deras halt». Huruvida hr H. eger några skäl till denna mot den fria forskningens vänner »framkastade» tillvitelse angifver han ej i tydliga ordalag, men förf. utpekas dock såsom åtminstone en af dem, som gifvit honom anledning dertill. Måhända har hr H. tagit anstöt deraf, att förf. i sin skrift med ett exempel sökt visa, huru det skulle slå sig ut om lagbestämd lösen erlägges för ett af Olof Skötkonungs mynt, då lagen ej medgifver att höja löseskillingen *med ett enda öre* utöfver det från Mynt- och Kontrollverket uppgifna metallvärdet, förhöjdt med en åttendedel. Detta exempel är dock fullt riktigt och i öfverensstämmelse med lagen, äfven om det uppgifna metallvärdet skulle befinnas vara ett eller annat öre för högt eller för lågt, och afsåg *endast* att visa huru olämplig och ohållbar sjelfva lagbestämmelsen för ett sådant fall måste vara. Om något ytterligare bevis varit af nöden, så hade förf. kunnat anföra att akademien sjelf, ehuru metallvärdet nu kommit in i lagen, ej kan låta det få ensamt gälla såsom norm vid bestämmandet af lösen för fynd af ädlare metaller, utan att hon, då omständigheterna det fordrat, måste öfverskrida lagens lösningspris *). Är det väl

*) I fall hr H. icke är belåten med de bevis för upphittarens eganderätt till fynd, som redan anförts, kan han ur denna praxis hemta ännu ett, det att akademien faktiskt erkänner densamma.

denna förtegenhet, som framkallat beskyllningen mot den fria forskningens vänner? I så fall kan förf. upplysa att han långt innan den lilla skriften publicerades tagit närmare kännedom om nuvarande praxis, men icke ville omnämna densamma, då han ansåg och fortfarande anser den, ehuru både billig och rättvis, vara emot lagen. Hade hr H. med lugnt sinne genomläst den lilla brochyren, så skulle han ej kunnat undgå att bemärka, att dess förf. med varsam hand vidrört såväl denna som öfriga frågor; och att han, som så mycket som möjligt ville hålla sig till lagen *ensam*, afstod från det kraftigaste argument han kunnat anföra; det att lagens vårdare *redan* måst lemna åsido den *nya* förordningens föreskrift och lämpa sitt lösningspris efter fyndets antiqvariska värde, det bör väl åtminstone hans motståndare icke finna klandervärdt. Att likväl så skett kan endast förklaras deraf, att hr H. sjelf förbisett den förändring, som genom 1867 års förändring uppstått, och detta är ganska förlåtligt, då lagförändringen icke in praxi, såsom hr H. ådagalagt, vållat någon nedsättning i lösningspriset, utan i dess ställe, då det antiqvariska värdet blifvit lagens värde öfvermåktigt, en ganska märkelig prisstegring uppstått. Att akademien, som måste hafva riksmuseets bästa för ögonen och hindra fyndens fördöljande och förskingring, fogat sig efter omständigheter, som ingan lag kunnat betvinga, har ingen velat och ingen kunnat lägga henne till last; men då ett missförhållande härigenom uppstått emellan gällande lag och förnuftig praxis, så bör man väl söka att utjemna detta, hvilket också är möjligt utan att den närvarande rättsgrunden derföre behöfver i någon mon rubbas. En varm och liflig önskan att på den lugna diskussionens väg förbereda en i många fall behöflig revision af 1867 års förordning var enda anledningen till förf:s skrift. I hopp att få sin egen erfarenhet bekräftad eller vederlagd af andras, och att man skulle blifva ense om, i hvilka delar en lagförändring vore önskvärd, uttalade han öppet men hofsamt sina åsikter. Att han dermed kunnat göra vetenskapen *»en ansenlig otjenst»* är för honom rent ofattligt. Den archæologiska forskningen likasom hvarje annan har till uppgift att söka det sanna, och sanningen kan derföre aldrig vara henne till skada. Tål deremot fornforskaren ej ett höfligt meningsutbyte om hvad som möjligen kan vara det bästa och lämpligaste sättet att främja hans vetenskap, så har han ej klart fattat de förbindelser, hvaruti

han står till såväl denna som till sina medbröder, till hvilka han måste räkna äfven den mest blygsamme och anspråkslöse dilettanten, så snart denne röjer ett allvarligt och lefvande intresse för vetenskapen. Likasom ingen, om ock anlagen äro medfödda, födes konstnär, så blifver icke heller någon i och genom sin födelse vetenskapsman, och i ett land, der inga lärostolar för det archæologiska studiet finnas, der samlingar, resor och sjelfstudium öppna den enda vägen att ernå en vetenskaplig ståndpunkt, måste de allra fleste passera dilettantismens många och besvärliga grader. Det är därför en ganska farlig missuppfattning, om den »vetenskaplige fornforskaren» i så måtto öfverskattar sin ställning, att han anser dilettanten såsom ett vetenskapligt oting och tilltror sig ega rätt att behandla honom med förnäm öfverlägsenhet äfven i sådana frågor, der ett sundt och oförvilladt omdöme, praktisk erfarenhet och varmt hjerta för vetenskapen icke kunna sakna allt värde. Sådant skulle utan tvifvel vara att göra fornforskningen »en ansenlig otjenst». Förf. är också fullt förvissad att hr H. inser detta och vid en förnyad genomläsning af sin skrift skall villigt erkänna att äfven der *»mycket, som blifvit sagdt, kunde hafva sagts förståndigare, mycket som blifvit yrkadt, kunnat yrkas med mera hofsamhet, med mera aktning för andras öfvertygelse.»* Derför vill han ej heller räkna så noga med ett af ovanan att möta olika åsigter lätt förklarligt öfvermått af värma hos en ung man, som aflagt så vackra prof på allvarlig forskning och grundlig vetenskaplighet, att han eger berättigade anspråk att mildt bedömas af vetenskapens dilettanter, äfven när han — såsom i förevarande fall — ställer nog stränga fordringar på deras öfverseende.
